

*Creation
Before
Genesis*

Mmuḡ ozi Jehova

Cecil N. Wright

Mmụọ ozi Jehova

Mgbe Mosis chọrọ ịmata aha Chineke ka o wee gwa ụmụna ya ndị Hibru nọ n'ịjpt, Chineke kwuru na ya bụ "ABỤ M IHE M BỤ," na n'ụdị dị mkpirikpi mgbe O kwuru banyere onwe ya dị ka M. (Ọpụpụ 3:14) O wee gwa ndị okenye Izrel na Jehova, bụ Chineke nke ndị nna ha, emewo ka ọ hụ ya anya. Ihe dị iche bụ na Chineke kwuru banyere onwe ya n'okpuru onwe ya, n'ime onye mbụ (A BỤ M), ebe Mosis ga-ekwu maka ya n'ezoghị ọnụ, n'onye nke atọ (Ọ [Onye BỤ = Jehova).

Ọ bụ ezie na ọtụtụ ndị mmụọ ozi nke Chineke, "mmụọ ozi Jehova" ma ọ bụ "nke Chineke", na (b) mọ-ozị nke ọnụnọ ya "(b) Echiche ya") na Aịsaja 63: 9.

"Mmụọ ozi nke Jehova" ma ọ bụ "nke Chineke" n'ime Testament Ochie pụtara ịbụworị onye so n'isi chi nke mesịrị ghoọ mmadụ dị ka Jisọs Kraịst (Jọn 1:1-3, 14).

Nrutu aka nke Testament Ochie

- (a) Jenesis 16:7-14: "Mmụọ ozi Jehova" pụtara ịhè n'ihu Hega, bụ ohu nwaanyị Serai, mgbe ọ na-agbapụ n'ihu nne ya ukwu, ma gwa ya ka ọ lọghachi. o we kpọ aha Jehova Nke gwara ya okwu, si, Chineke Nke nāhu ihe ka I bu.
- (b) Jenesis 18:1 - 19:28: "Ndị ikom" atọ pụtara ịhè nye Ebreham, otu n'ime ha bụ "Jehova" (18:13-33; 19:27) – onye so n'isi Chineke; na ndị nke ọzọ, ndị a na-akpọ "ndị mmụọ ozi" (19:1, 15), banyere na Sọdọm ma gaa leta nwa nwanne Ebreham, bụ Lot, napụta ya na ezinụlọ ya ná mbibi nke obodo ahụ.
- (c) Jenesis 21:8-20: "Mụọ-ozị nke Chineke wee si n'eluigwe kpọ Hega òkù, si ya: Gịnị na-eme gi Hega? (vs. 17-18)
- (d) Jenesis 22:1-19: "Mọ-ozị nke Jehova we si n'elu-igwe kpọ ya òkù, si, Abraham, Abraham: o we si, Etukwasila aka-gi n'aru nwa-okoro ahu, . . . n'ihu na uḅu a amawom na i nātu egwu Chineke, n'ihu na i ịochighi nwa-gi nwoke, bụ nwa-nwoke i nwere, n'ebe m'nọ. ... naanị nwa nwoke, na n'ime ngozi m ga-agọzi gi," wdg (vs.11-17).
- (e) Jenesis 24:1-67: Asụsụ Ebreham gwara ohu ya onye o zigara n'obodo Nehọ dị na Mesopotemia ka ọ lūtara nwa ya nwoke Aizik nwunye: "Jehova, bụ Chineke nke eluigwe, Onye kupurụ m n'ụlọ nna m, na n'ala a mụrụ m, Onye gwara m okwu, Onye nḅurukwa m iyi, si, Mkpurụ gi ka m ga-enye ala a, ọ ga-ezitekwa mmụọ ozi ya n'ihu gi." (v.7; cf. v.40)

Ikwu: Onye edemede ahụ (Moses) ji ihe atụ nke a na-akpọ prolepsis, bụ nke e na-ekwu banyere ihe tupu oge ya, dị ka n'ikwu banyere Nero mgbe ọ bụ nwata, n'agbanyeghị na ọ bughị eze ukwu mgbe ọ bụ nwata. N'otu aka ahụ, Abraham n'oge ahụ e zoro aka na ya n'akụkọ a na-atụle, amaghị Chineke

n'aha Jehova, kama ọ bụ Chineke pụrụ ime ihe nile (Hib. El Shaddai) (Ọpupu 6:2-3)—ọ bụ ezie na onye edemede ahụ maara ya.

(f) Jenesis 31:3-16: "Jehova we si Jakob, Laghachi n'ala nna-gi-hà, laghachikuru umu-nna-gi; m'gānọye-kwa-ra gi...Ma mọ-ozị nke Chineke we sim na nrọ Jakob:... laghachi n'ala amuru gi." (vs.3-13)

(g) Jenesis 48:15-16: "O wee gọzie Josef, si: "Chineke, bụ onye nna m Ebreham na Aizik jere ije n'ihu ya, bụ Chineke onye na-azụ m ná ndụ m dum ruo taa, mmụọ ozi ahụ nke gbapụtaworo m n'ihe ọjọọ niile, gọzie ụmuntakiri ahụ; ka akpọkwa ha aha m n'aha nna m Ebreham na Aizik, ka ha tookwa n'ọtụtụ mmadụ n'ụwa." (vs.15-16)

Ikwu: Jekob (Israel) gọziri Josef nwa ya na ụmụ ụmụ ya bụ Ifrem na Manase. "Mụọ-ozị" ebe a bụ "mmụọ ozi nke Chineke" dị na (f) dị n'elu, e were ya na Chineke n'onwe ya nhata, ya mere dika onye otu nke chi.

(h) Opupu 3:1-22: "Mmụọ ozi nke Jehova wee pụta ìhè n'ihu ya [Mozis] n'ire ọkụ nke sitere n'etiti osisi ntà: o we hu, ma, le, osisi ntà ahu nēre n'ọku, ma osisi ahu ereghi. Ọ si, Le, Mu onwem... Ọ si, Mu onwem bu Chineke nke nna-gi, Chineke nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob; (vs.2-7a)

Ikwu: A ulla "ndị mmụọ ozi* << ""Chineke" loo 'Chineke' «Chineke.

(i) Opupu 13:21-22: "Jehova wee na-aga n'ihu ha [ụmụ Izrel n'uzọ ha si n'ljipt ruo n'ala Kenan] n'ehihie n'ogidi igwe ojii, ka o duzie ha n'uzọ, na n'abalị n'ogidi ọkụ, inye ha ìhè, ka ha wee na-eje ije n'ehihie na n'abalị: ogidi igwe ojii n'ehihie, na ogidi ọkụ n'abalị, esighi n'ihu ndị mmadụ pụọ."

(j) Opupu 23:20-23: "Le, Mu onwem [Jehova] nēziga mọ-ozị n'iru gi, ichebe gi n'uzọ, na ime ka i bata n'ebe ahu nke M'doziworo: Lezienu anya n'iru Ya, were kwa olu-Ya di ike; akpasu-kwa-la ya iwe: n'ihu na ọ gaghi-abaghara unu njehie: n'ihu na aham di nime Ya. N'ihu na mọ-ozim gāga n'iru Gi. Ikwu na Ọpupu 32-33:

Mgbe ihe omume mmehie gasiri n'Ugwu Sajnai n'uzọ na-aga Kenan (Ọpupu 32-33), Chineke tara ndi Izrel ahuhụ nke ukwu ma yie egwu ikpochapụ ha ma mee nnukwu mba nke Mosis n'ọnọdụ ha. Mosis rịrọ arịrọ, Chineke kwekwara ikwe ka ha di ndụ ma gawa Kenan, na-ekwe nkwa iziga "mmụọ ozi m" n'ihu ha ma chụpụ ndi bi n'ala ahụ (Ọpupu 32:34) ma ọ bughị n'ebughị ụzọ kwuo, si, "M gaghi agbago n'etiti gi; n'ihu na ndi kpọrọ nkụ ka i bụ; (Ọpupu 33:3b)

"Mgbe ndi mmadụ nuru akukọ ọjọọ ndi a [nke 33: 1-3], ha ruru újú: ma ọ dighi onye ọ bula nke yikwasị ya ihe ichọ mma. Jehova wee si Mozis, si ụmụ Izrel: "Unu bụ ndi kwesiri olu; ọ buru na m arigoro n'etiti gi otu ntabi anya, m ga-ekpochapụ gi; n'ihu ya. Ha na-eru uju, na-apukwa onwe ha ihe ichọ mma ha, na-eyighikwa ha ọzọ, ma Chineke 'erichapughị' ha. Ọ gakwara n'ihu tugharja, na-ekwe

Moses nkwa, si, "N'ihu m ga-eso gi gaa, m ga-emekwa ka i zuru ike." Moses we za, si, O buru na irugi esoghim je, emela ka ayi si n'ebe a rigo. O we riọ ka Chineke gosi ya ebube-Ya ka o mesi ya ike na ya na ndi Israel ahutaworo amara n'iru Ya, na ha gēnwe kwa n'iru Ya n'ije-ha. Na nzaghachi, Chineke mere ka Mosis banye n'oghere nke nkume mgbe ebube ya na-agafe, ma hụ azụ ya ma o bughị iru ya. (33:423)

Dị ka nke sochirinụ, anyị na-ekwu n'akwukwọ Deuteronomi na mgbe Izrel bjarutere ihe fọrọ nke nta ka o buru afọ 40 ka e mesiri n'akukụ ọwụwa anyanwụ nke Osimiri Jōdan, Mozis n'okwu nkwughachi ya obere oge tupu ya anwụọ na mgbe Jōshua duru ha gaa n'ebe ọdida anyanwụ gafee Jōdan banye Kenan, koro akukọ di iche iche putara ihè bụ ndi mere n'uzọ ahụ, na-egosi otú Jehova si noro n'ezie n'ebe ha no mgbe ahụ n'agbanyeghi nnupisi ha na imegide ha n'oge di iche iche o mesiworo ntaramahụ. Na 1:32-33, Mosis no na-akọ otú o gwara ha na Kedesh-Barnea, si: "Jehova bụ Chineke unu . . . ga-ejekwa n'ihu unu n'uzọ, icho unu ebe i ga-amaba uloikwu unu n'okụ n'abalị, igosi unu uzọ unu ga-esi na-eje, na n'igwe ojii n'ehihie." Nke ahụ bụ ihe ahụ Chineke kwere ná nkwa n'ihu ihe e kwuru n'elu nke mmehie na mmehie anyi n'elu. 32-33). Ma ogbo ndi toworo eto enupuru isi otú ahụ na Kedesh, nke di nso n'ókè ala Kenan, nke na Chineke nyere ha ntaramahụ site n'ime ka ha yighariri ibanye Kenan ruo afọ 40 mgbe ha hapusiri Ijipt mgbe ndi nnupisi nile ga-anwụ n'ala ikpa.

Okwu ngwucha na Opupu 32-33

(k) Mgbe Izrel mara uloikwu n'ala di larii nke Moab nke di n'ebe ọwụwa anyanwụ nke Jōdan, bụ nke di n'akukụ Jeriko, "mmụọ ozi Jehova" tinyere aka n'igbochi onye amuma ahụ nwere anyaukwu bụ Belam igbakọ ndi Izrel n'ihie eze Moab bụ Belak. (Onu Ogugu 22:22-38) Na na vs.35-38 "mmụọ ozi nke Jehova" na "Chineke" yiri ka hà hà nhata.

(l) Mgbe Izrel biri na Kenan, "mmụọ ozi Jehova" putara site n'oge ruo n'oge nye ndi di iche iche maka nzube puru iche:

a) Nye Israel na Bokim, ka o we baara ha nba n'ihie na anachupughi ndi bi na Kenean ala-ha rue otutu iwu-ha, we gosi onwe-ya dika onye mere ka ha si n'Ijipt puta. (Ndi Ikpe 2:1-5)

b) nye Gideon n'Ofra, ka o hoputa ya ka o naputa Izrel n'aka ndi Midian na-akpagbu—ma a kowara ya di ka Jehova. (Ndi Ikpe 6'11-14)

c) nwunye Manoa nwunye, ba Manoa , ibu-amu-amu-ama na ha gabu nne-nne Samson-ha we mata na ha ahwuo Chineke. (Ndi Ikpe 13:2-25)

d) we biakute Devid n'akuku ebe-nzocha-oka nke Arauna, mbe o guzosiri ike n'ajo oria nefe efe nke Devid wetara n'onu-ogugu ndi Israel bayere agha nenweghi ikike Chineke, na Devid kwuputara ya nmehie-ya. (2 Samuel 24:15-17; 1 Ihe E Mere 21:18-27)

e) gakwuru Ilaija, n'ime ọzara di n'ebe ndịda nke Bia-sheba ka ọ na-agbaga Horeb site n'aka ajoyezibel nke di na Jezreel mgbe o gbusiri ndi amuma ụgha ahụ ọ nọworo na-akwado. (1 Ndi Eze 19:1-8)

f) O rue, mbe ahu Elaija biakutere Elaija ozo, bayere ozi e zigara eze Ehazaia nime Sameria, onye nanchọ ozi bayere Bealzebub, bu chi Ekron. (2 Ndi Eze 1:1-16)

g) gaa n'omuma-ulo-ikwu Asiria nke di n'azu Jerusalem, ka o tiue ya, naputa obodo ahu n'aka mbuso-oso na nbibi. (2 Ndi Eze 19:35-36)

h) ọ bu Zekaraya onye amuma, nke di nso na ngwusi nke ndoro n'agha nke Juda na Babilon, iji mee ka ọ mata ya na ime ka a mara ihe omuma metutara ya, di ka e korọ ya n'isiakwukwo isii ndi mbu nke Akwukwo Zekaraya. A na-akpo ya "mmuo ozi nke mu na ya kwurita okwu" na "mmuo ozi Jehova." (Nke ikpezụ na 1:11, 12:3:1, 5, 6)

Ikwu: Ọ bu ezie na (4) ruo (8) akowaputaghi "mmuo ozi Jehova" ozo di ka e kwuru n'ebe ndi e kwuru okwu ya na mmalite, ọ dighi ihe ọ bu la n'ihe ndi gbara ha gburugburu nke machibidoro ha izo aka notu aka ahụ n'ebe onye otu nke Chineke no kama ibu mmuo ozi e kere eke nke Jehova zitere. Otú ahụ ka ọ dikwa n'ihe banyere akuku Akwukwo Nso ato foduru bu ndi kwuru banyere "mmuo ozi nke Jehova" n'ekwughi banyere oge ije ozi ọ bu la kpomkwem—ya bu, Abu Oma 34:7; 35:5,6 – ma na-ekwu banyere ozi ha n'aha ndi nso nke Chineke, dika ndi ozo na-eme.

Nrutu aka nke Testament Ohuru

N'ikwu banyere Mozi, Oru 7:30-32 na-ekwu, si: "Mgbe afo iri ano gasiri, otu mmuo ozi putara n'ihu ya n'ime ọzara nke Ugwu Sainai, n'ire oku n'ime oha. . . . 7:38 na-ekwukwa, si: "Onye a bu onye no n'ogbakọ (mgbakọ) n'ime ọzara, ya na mmuo ozi ahụ gwara ya okwu n'ugwu Sainai, ya na nna anyi ha" – nke a kwara na Pentateuch di ka "mmuo ozi nke Jehova" ma mata ya di ka Jehova, ya bu, di ka onye so n'isi Chineke. Ma amaokwu ndi a n'Oru Ndiози na-akowaputa mmuo ozi e kwuru na ọ bu otu ihe n'oge ndi a niile.

Ozo anyi nwere 1 Ndi Korint 10:1-4, di ka nke a: "Umunna m, achoghi m ka unu ghara ima na nna anyi ha nile no n'okpuru igwe ojii, ha nile wee gabiga n'oke osimiri; e wee mee ha nile baptizim ka ha [Gr. banye] Moses n'igwe ojii na n'oke osimiri; ha nuru ihe-onu sitere na nkume nke Mo Nso nke soro ha: nkume ahu bu kwa Kraist.

Ebe ihe onunu ahụ sitere n'ezie bu Mmuo, ọ bughị nkume nkiti nke na-adighi ndu nke o si na ya puta. Nke ahụ

N'ibu onye bu "Kraist," "nkume ime mmuo." NA "O soro ha." Nke ahụ na-aghaghị iputa na ọ bu onye so n'izrel bu onye sooro Izrel si n'ljipt ruo Kenean ma ka na-ejekwa ozi di ebube n'oge di iche iche n'ala Kenan, nakwa di ka onye ahụ nke putara ihè nye nna ha mbu, Ebreham, Aizik, na Jekob, di ka e korọ ya n'elu site na mmalite. Ma mgbe ọ "ghoro anu ahụ, birikwa n'etiti anyi... di ka... onye a muru nani ya site na Nna." (Jon 1:14), a ka nwere ndi mmuo ozi Chineke bu ndi jere ozi n'oge digasi iche iche, ma ọ

dighi onye a kporo "mmuo ozi nke Onyenwe anyi" ma o bu "nke Chineke," bu nke a kpworo ya, ma o yikwara ka o bu nani ya.

Ikwu: E mikpuru umu Izrel n'ime Mozis, bu ihe mgbaputa anu ahụ site n'agbu ndi Ijipt. Ndi Kraist na-emikpu n'obara Kraist, bu mgbaputa ime mmuo ha site n'agbu nke mmehie.